

BANKALARIN KREDİ VE ALACAKLAR KALEMİNİN İHRACATIN VE ENFLASYONUN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: 1980-2016 DÖNEMİ¹

EFFECTS OF BANKS' CREDIT AND RECEIVABLES EXPORT AND INFLATION ON ECONOMIC GROWTH: 1980-2016 PERIOD

Serkan ÇELİK ² Ferudun KAYA ³

Araştırma Makalesi / Geliş Tarihi: 21.04.2022
Kabul Tarihi: 30.06.2022

Öz

Bu alışmada Türkiye'nin Ekonomik büyümesinin, bankacılık sektörünün kredi ve alacaklar kalemi, ihracat ve enflasyon gibi parametreler ile ilişkili olup olmadığı araştırılmıştır. 1980-2016 dönemini kapsayan yıllık bazdaki veriler kullanılarak, değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin tespit edilebilmesi amacıyla zaman serisi yönteminden yararlanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada, değişkenler arası ilişkinin test edilebilmesi için birim kök testleri, Pesaran et al.(2001) sınır testi ve Granger nedensellik testi yöntemlerinden faydalanılmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonuçları ışığında; Granger nedensellik testi sonuçlarına göre, enflasyon ve GSYİH arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca, enflasyon, ihracat ve kredi alacaklar değişkenleri birlikte ele alındığında GSYİH ile aralarında bir ilişkinin varlığından söz edebilmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Büyüme, İhracat, Kredi ve Alacaklar, Enflasyon, GSYİH

JEL Sınıflaması: B22, C22, G21

Abstract

In this study, it has been investigated whether Turkey's economic growth is related to parameters such as loans and receivables of the banking sector, exports and inflation which was carried out using the time series method in order to determine the long-term relationship between the variables, using the annual data covering the period 1980-2016, unit root tests, Pesaran et al.(2001) boundary test and Granger causality test methods were used to test the relationship between them. In the light of the analysis results; According to the Granger causality test results, a significant relationship was found between inflation and GDP in addition, when the variables of inflation, exports and credit receivables are considered together, it is possible to talk about the existence of a relationship between them and GDP too.

Keywords: Growth, Export, Credit and Receivables, Inflation, GDP

JEL Classification: B22, C22, G21

¹ **Bibliyografik Bilgi (APA):** FESA Dergisi, 2022; 7(2) , 298-306 / DOI: 10.29106/fesa.1107316

² Arş. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Gerede Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans ABD, Bolu – Türkiye, ORCID: 0000-0002-1515-6759

³ Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Gerede Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans ABD, Bolu – Türkiye, ORCID: 0000-0002-8930-9711

1.Giriş

Gelişmiş ve gelişmekte olan ÷lkelerin tamamında, ÷lke ekonomisinin s÷rd÷r÷lebilir bir şekilde b÷y÷mesinin ve fiyat istikrarının sağlanması en önemli amaç olmakla birlikte, bu b÷y÷menin devamlılığının sağlanması, ÷lke ekonomi yönetimleri açısından oldukça önemli gör÷lerek, üzerinde çalışılmakta ve ÷lke ekonomi politikaları sürekli b÷y÷menin sağlanabileceği şekilde düzenlenmektedir. Uluslararası piyasalarda ÷lke ekonomilerin s÷rd÷r÷lebilir bir şekilde b÷y÷memeleri durumunda piyasaların durumuna göre verilen notlar yeniden düzenlenmekte ve bu notlar siyasi olarak verilmedikleri durumda o ÷lkenin yatırıma müsait olup olmadığını göstermektedir.

Fiyatlar genel düzeyinde istikrarın sağlanması, ekonomik başarının sağlanması ve piyasa istikrarı açısından önem arz ettiği bilinmekle birlikte literatürde enflasyonun belirli bir noktaya kadar ekonomik b÷y÷meye pozitif yönlü itici bir güç olabileceği yönünde sonuçlara ulaşılan çalışmalar da olduğu gör÷lmektedir. Enflasyonun ekonomiler üzerinde geleceğin kestirilmesini zorlaştırması, banka vadelerinin kısaltarak fon arzının daralmasına sebep olması gibi önemli etkileri olmakla birlikte, söz konusu çalışmalar ışığında bir miktar enflasyonun b÷y÷me açısından ekonomik hareketliliğin bir göstergesi olarak görülmesi ve olumlu etkilerinin olabileceğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bankaların verdikleri kredilerin rakamsal büyüklüğü de ekonomik büyümenin bir göstergesi olarak gör÷lmektedir. Kredi yönlü olarak gerçekleşen büyümenin piyasadaki para hacminin ve yatırımların artışı bunun da ekonomik büyüme olumlu olarak etki edeceği düşün÷lmektedir. şÖyle ki; büyümekte olan bir ekonominin olumlu gidişatla daha çok yatırım alacağı ve bu yatırımların piyasaya giren para miktarını, dolayısıyla hem bankalara hem de bankalar tarafından da piyasaya enjekte edilecek olan finansman miktarını da artacağı, bu durumun yatırımlara dönüşmesiyle de ekonomik büyüme sebep olacağı düşün÷lmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken önemli husus, banka kredilerinin ağırlılığının bireysel krediler yerine yatırımlara yönlendirilmesidir.

÷lke ekonomilerinin işleyişi birbiriyle iç içe birçok parametrenin bir araya gelmesi ile birlikte gerçekleşmektedir. İhracat kaleminin de ÷lke ekonomilerinin büyüebilmesi açısından çok önemli olduğu gör÷lmektedir. İhracatın hem üretim hem de döviz girdisi şeklinde iki önemi sonucu olduğu söylenebilir. ÷lke ekonomileri içerisinde katma değerli olarak yapılan üretimler ve bunun yurt dışına ihraç edilir hale gelmesi hem üretici hem de ÷lke açısından çok önemlidir. Gerçekleşecek ihracat ve ihracatın ithalatın üzerinde gerçekleşmesi ÷lke içerisine girecek olan yabancı para miktarının çıkan yabancı paradan daha fazla olması yani döviz kuru karşısında ÷lke parasının değerinin korunması anlamına gelmektedir. Bu durumun Enflasyonla mücadele ile de direkt olarak ilgili olduğu gör÷lmektedir. Ayrıca ÷lke ekonomisinde oluşabilecek yabancı para açıklarının da önüne geçilerek, borçlanma yerine fon fazlası sağlanacak bu fonların piyasada dolaşıma girmesiyle yatırım fonlanması ve dolayısıyla ekonomik büyümenin sağlanması amacı da oluşacak ekonomik hareketlilikle sağlanabilecektir.

Bu çalışmayla amaçlanan Bankaların kredi miktarını simgeleyen bilançolarındaki “Kredi ve Alacaklar” kalemi, enflasyon ve ihracat değişkenlerinin ekonomik büyüme göstergesi olarak Gayri Safi Yurt İçi Hasıla üzerinde uzun dönemli herhangi olumlu veya olumsuz etkisinin olup olmadığını ortaya koyulmasıdır. Bu amaçla krediler, enflasyon ve ihracatın ekonomik büyüme ile aralarındaki ilişkilerin sorgulandığı çalışmaların literatürüne dair bilgi verildikten sonra, ilgili değişkenlere ait verilerle zaman serisi metoduyla gerçekleştireceğimiz analizlerin sonuçları yorumlanmaya çalışılacak ve öneriler getirilerek çalışma sonuçlandırılacaktır.

2. Ekonomik Büyümenin Değişkenleri Hakkındaki Literatür

Zeybek ve Kesbiç (2022), gelişmekte olan ÷lkelerde döviz kuru, dış ticaret ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin varlığının analizi amacıyla, 1996-2020 yılları arasında gelişmekte olan 17 ÷lkenin yıllık bazlı verilerini kullanarak, panel veri analiz yöntemi ile çalışmışlardır. Analizin sonuçlarına göre; İthalat ve ihracat ile ekonomik büyüme arasında uzun dönemde anlamlı bir ilişkinin varlığı raporlanmıştır.

Altın ve Zeren (2022), banka kredilerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerinin analizi için gerçekleştirdikleri çalışmada, G-20 ülkelerinin 2001-2019 yılları arasındaki yıllık frekanslı verilerinden faydalanılarak, panel veri analiz yöntemi ile çalışma gerçekleştirmişlerdir. Analiz sonuçlarına göre banka kredileri ve ekonomik büyüme arasında uzun dönemli anlamlı ilişkinin varlığı raporlanmıştır.

Toker ve Gürel (2019), Türk ekonomisi için enflasyon ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek için gerçekleştirdikleri çalışmalarında, 1980-2016 yılları arasındaki veriler üzerinden, enflasyon, gayri safi sabit sermaye değişkenlerinin ekonomik büyümeye etkilerini ARDL sınır testi yaklaşımı yöntemine göre teste tabi tutmuşlardır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde ekonomik büyümenin beklendiği gibi gerçekleşmediği sonucuna ulaşmışlardır.

Uysal (2019), Uzun yıllar boyunca düşük oranlı bir enflasyonla çalışan Hindistan’da ekonomik büyümenin enflasyondan etkilenip etkilenmediğini ortaya çıkartabilmek amacıyla 1980-2014 yılları arasındaki yıllık bazdaki verileri kullanarak Var analizi ve Nedensellik analizi yöntemleri ile gerçekleştirmiş olduğu test sonuçlarına göre; ekonomik büyüme ile enflasyon arasında Granger nedensellik analizi sonuçlarına göre tek yönlü bir ilişkinin varlığının bulunduğunu raporlamıştır.

Sekmen ve Topuz (2019), OECD ülkelerinin enflasyon ve ekonomik büyümeleri arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek amacıyla, 1996-2016 yılları arasındaki verilerden yararlanarak, panel eşik değer regresyon yöntemi ile gerçekleştirmiş oldukları analiz sonuçlarına göre; enflasyon ve ekonomik büyüme arasında doğrusal olmayan bir ilişki tespit etmişlerdir. Bulgulara göre enflasyon oranı %3,62 oranının üzerine çıktığı noktadan itibaren ekonomik büyümeyi olumsuz olarak etkilemeye başlamaktadır. Bu değer altındaki enflasyonun ise ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Karabulut (2019), Türkiye ekonomisinin büyümesine enflasyonun etkisini ölçebilmek amacıyla 2003-2018 yılları arasındaki çeyreklik veriler kullanarak gerçekleştirmiş oldukları analizin sonuçlarına göre; Granger nedensellik testi sonucunda ekonomik büyümenin enflasyondan etkilendiği sonucunu raporlamışlardır. Çalışmaya göre enflasyon ve ekonomik büyüme arasında ise uzun dönemli bir ilişki tespit edilememiştir.

Köse ve Gültekin (2019), 1995-2016 yılları arasında NAFTA ekonomik entegrasyonuna dahil olan ülkelerdeki dış ticaretin ekonomik büyümeye olan etkisini ölçmeye çalışmıştır. Panel veri analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına göre; Dış ticaret ve ekonomik büyüme arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin varlığından söz edilmektedir.

Balkanlı (2019), Dış ticaretin Türkiye’nin ekonomik büyümesine etki edip etmediğini 2006-2018 yılları arasındaki çeyreklik verileri kullanarak tespit etmeye çalışmıştır. 2006 1. çeyrek ve 2018 3. çeyrek verileri ile Granger nedensellik testi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş olan analizin sonuçlarına göre; Türkiye’nin ekonomik büyümesi ile ihracat arasında dikkate alınan dönem itibari ile anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Uysal ve Sat (2019), Rusya’da ihracatta yaşanan büyüme ile ülke ekonomisinin büyümesi arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Rusya’nın 2006 1. çeyrek ve 2018 4. çeyrek verilerini kullanarak, ADF birim kök testi, Engle Granger eşbütünleşme ve Granger nedensellik testlerini kullanarak gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarının sonucunda, Rusya’nın ihracat ve ekonomik büyümesinin arasında anlamlı bir ilişki olduğunu raporlamışlardır.

Yenisu (2019), Türkiye’nin ithalatı ve ihracatının ekonomik büyümesini nasıl etkilediğini araştırmıştır. 1980-2016 dönemine ait yıllık veriler kullanarak ARDL sınır testi yöntemine göre gerçekleştirilen analizin sonuçlarına göre, Türkiye açısından ihracata dayalı büyüme teorisinin geçerli olduğunu raporlamıştır.

Tuna ve Bektaş (2019) Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarının vermiş oldukları kredilerin toplamını ifade eden kredi hacimlerinin ekonomik büyüme ile ilişkisini tespit edebilmek amacıyla, 1998-2012 yılları arasındaki çeyreklik verilerden yararlanılarak gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarında; yapmış oldukları Zivot-Andrews birim kök testi, Gregory-Hansen eşbütünleşme testi ve Granger nedensellik testi sonucunda, banka kredileri ile ekonomik büyüme arasında bir ilişki tespit edilememişlerdir.

Çakar vd. (2018), Türkiye’de faaliyet gösteren katılım ve geleneksel bankaların kredi hacimlerinin ülke ekonomisinin büyümesine olan etkisini ölçebilmek amacıyla, Johansen eşbütünlük ve Granger nedensellik testleri kullanılarak, 2005 4. çeyrek ve 2016 4. çeyrek arasındaki veriler üzerinden gerçekleştirmiş oldukları analizin sonuçlarına göre; kredi hacmi ile ekonomik büyüme arasında bir nedensellik ilişkisini tespit etmiş fakat kredilerin büyümenin doğrudan nedeni olmadığını raporlamıştır.

Apaydın (2018), gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında, Türkiye’de banka kredilerinin ekonomik büyüme ile arasındaki ilişkiyi tespit etmeye çalışmıştır. 2000-2016 dönemine ait veriler kullanılarak gerçekleştirilen analizde, ARDL gecikmesi dağıtılmış otoregresif model yöntemini kullanmıştır. Gerçekleştirilen analizin sonuçlarına göre; krediler ve ekonomik büyüme arasında çift yönlü bir ilişkinin varlığından söz etmenin mümkün olduğu raporlanmıştır.

Işık (2017), 1995-2015 yılları arasında G-20 ülkelerinin banka kredileri, inovasyon verileri ve ekonomik büyümeleri arasındaki ilişkinin varlığını analiz edebilmek amacıyla, 1995-2015 yılları arasındaki verilere Panel eşbütünlük testi yöntemini kullanılarak gerçekleştirmiş oldukları analizin sonuçlarına göre; banka kredilerinin inovasyonla, inovasyonun da ekonomik büyüme ile ilişkide olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla banka kredileri ve ekonomik büyüme arasında dolaylı bir ilişkiden bahsetmenin mümkün olduğu raporlanmıştır.

3. Araştırmanın Veri Seti Metodolojisi ve Ampirik Bulguları

3.1 Araştırmanın Veri Seti

Türkiye’nin ekonomik büyümesine, Banka bilançolarında yer alan “Kredi ve Alacaklar” kalemi, ihracat ve enflasyonun olası etkilerinin analiz edilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın verileri 1980-2016 yılları arasında gerçekleşmiş yıllık verilerden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, TBB (Türkiye Bankalar Birliği), T.C. Merkez Bankası, TÜİK ve Maliye Bakanlığı internet sitelerinde yer alan data setlerinden faydalanılarak oluşturulmuştur.

Ekonomik büyümeye etki eden faktörlerin araştırıldığı bu çalışmada yer alan değişkenler, kısaltmaları ve içeriklerine yönelik bilgilendirmeyi Tablo 1.’de inceleyebilirsiniz.

Tablo 1: Çalışmada Yer Alan Değişkenler

Değişkenler	Açıklamalar
DGSYİH (Bağımlı Değişken)	1980-2016 yılları arasında gerçekleşen yıllık GSYİH, ekonomik büyümeyi temsil etmektedir.
DENFLASYON (Bağımsız Değişken)	1980-2016 yılları arasında gerçekleşen yıllık enflasyon
DİHRACAT (Bağımsız Değişken)	1980-2016 yılları arasında gerçekleşen yıllık ihracat
DKREDİ (Bağımsız Değişken)	1980-2016 yılları arasında banka bilançolarında gerçekleşen “Kredi ve Alacaklar” kalemi

3.2 Araştırmanın Metodolojisi

Türkiye’nin ekonomik büyümesi ile banka kredileri, ihracat ve enflasyon arasındaki ilişkinin analizi amacıyla, 1980-2016 yılları arasındaki yıllık dönemli verilerin durağanlık analizleri Philips-Perron (1988) birim kök testi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Değişkenlerin durağanlık derecelerine göre, aralarındaki uzun dönemli ilişkinin tespit edilebilmesi için, Pesaran vd. (2001) sınır testi yaklaşımı kullanılmıştır. Daha sonra değişkenler arası nedensellik analizinin gerçekleştirilebilmesi için Engle-Granger (1987) nedensellik analizi kullanılmış ve bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında bir nedenselliğin olup olmadığının yorumlanmasına çalışılmıştır. Gerçekleştirilen analizlerle ilgili detayları Tablo 2., 3., 4. ve 5. içerisinde bulabilirsiniz.

3.3 Ampirik Bulgular

Tablo 2: Bankaların Kredi ve Alacakları İhracat ve Enflasyonun Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisine İlişkin Modelin Philips-Perron Birim Kök Testi

Philips-Perron Birim Kök Testi						
Değişkenler	I(0)		I(1)		I(2)	
	Sabit terimli	Sabit terimli ve Trendli	Sabit terimli	Sabit terimli ve Trendli	Sabit terimli	Sabit terimli ve Trendli
ENFLASYON	-1.5111	-2.3554	-8.8211***	-9.1491***	-27.7076***	-27.9076***
GSYİH	-2.4591	0.5147	-0.7837	-2.3191	-5.9968***	-6.2454***
İHRACAT	-1.1645	-1.8171	-5.3009***	-5.2991***	-15.2850***	-17.7033***
KREDİ	-2.1022	0.3178	-1.5950	-2.6191	-7.5189***	-7.7625***

Not: *%1, **%5, ***%10 anlamlılık düzeyini temsil etmektedir.

Birim kök test sonuçlarından görüldüğü üzere değişkenlerin birinci ve/veya ikinci farklarında durağan olduğu söylenebilmektedir. Buna göre ilgili değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin araştırılmasında Pesaran et al. (2001), Wald veya F istatistiğine dayalı sınır testi yaklaşımı kullanılması gerektiği görülmektedir. Sınır testi yaklaşımına göre, farklı seviye/farklarda durağan olan değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin araştırılabilmesi mümkündür. Bu bağlamda ilk olarak, uygun gecikme uzunluğunu (k) ve bir deterministik doğrusal trende ihtiyaç olup olmadığını belirlemek için sınır testinin kısıtsız deterministik modeli EKK (En Küçük Kareler) yöntemi ile iki kez tahmin edilmelidir. İlk tahmin; k=1, 2,3,4 gecikmeleri için doğrusal bir zaman trendi dahil edilerek, ikincisi ise (aynı gecikmeler için) trendsiz olarak yapılmıştır (Şimşek ve Kadılar, 2004:29-30). Gözlem sayısı sınırlı olduğu için, tahminler en çok “4” gecikmeli olarak yapılabilmektedir. Bu modeller içerisinde otokorelasyon sorunu olmayan uygun gecikme sayısı 4 olarak belirlenmiş ve uygun model olarak trendli model seçilmiştir. Elde edilen analiz sonuçları aşağıda raporlanmıştır.

Tablo 3: Bankaların Kredi ve Alacakları İhracat ve Enflasyonun Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi Modelinin F ve T Testleri

k	Deterministik Trendli Model		
	F _{IV}	F _V	t _v
4	0.8820	0.7576	-1.0949

Söz konusu uzun dönemli ilişkinin varlığı hakkında karar verebilmek için Pesaran’ın çalışmasında yer alan Tablo C1 ve C2 de verilen kritik değer sınırlarıyla karşılaştırma yapılması gerekmektedir. (Bkz. Pesaran et al. 2001, T1-T5.) Çalışmada F_{IV} ve F_V değerleri kritik değerlerin altında olması nedeniyle değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin var olduğu söylenememektedir. Kısıtsız Hata Düzeltme Modeli ise aşağıdaki şekildedir:

Tablo 4: Bankaların Kredi ve Alacakları İhracat ve Enflasyonun Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi
Modelinin Pesaran vd. (2001) Sınır Testi Uygulaması

Dependent Variable: DGSYİH				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 1985 2015				
Included observations: 31 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-6.243345	7.066028	-0.883572	0.4109
@TREND	0.074673	0.115436	0.646878	0.5417
DGSYIH	0.748058	1.043739	0.716710	0.5005
DGSYIH(-1)	-1.046764	1.230117	-0.850947	0.4274
DGSYIH(-2)	-0.856629	1.119261	-0.765352	0.4731
DGSYIH(-3)	-0.903258	1.230707	-0.733934	0.4907
DGSYIH(-4)	-0.871776	1.101632	-0.791350	0.4589
DENFLASYON	-0.213440	0.273845	-0.779419	0.4654
DENFLASYON(-1)	-2.209637	2.163416	-1.021365	0.3465
DENFLASYON(-2)	-1.641632	1.685719	-0.973847	0.3677
DENFLASYON(-3)	-0.802586	1.046980	-0.766573	0.4724
DENFLASYON(-4)	-0.396306	0.430226	-0.921158	0.3925
DIHRACAT	0.149489	0.433083	0.345173	0.7417
DIHRACAT(-1)	-0.214039	0.400034	-0.535052	0.6119
DIHRACAT(-2)	0.134423	0.374210	0.359219	0.7317
DIHRACAT(-3)	0.109443	0.345724	0.316562	0.7623
DIHRACAT(-4)	0.151885	0.290254	0.523282	0.6195
DKREDI(-1)	0.604886	0.571654	1.058134	0.3307
DKREDI(-2)	0.343707	0.616552	0.557467	0.5974
DKREDI(-3)	0.149673	0.491453	0.304552	0.7710
DKREDI(-4)	-0.024393	0.510392	-0.047792	0.9634
LNKREDI(-1)	-0.722665	0.659969	-1.094999	0.3155
LNGSYIH(-1)	0.471086	0.456161	1.032719	0.3416
ENFLASYON(-1)	2.163777	2.605006	0.830623	0.4380

LNIHRACAT(-1)	0.470224	0.510429	0.921232	0.3925
R-squared	0.955402	Mean dependent var		0.400183
Adjusted R-squared	0.777011	S.D. dependent var		0.205385
S.E. of regression	0.096986	Akaike info criterion		-1.857819
Sum squared resid	0.056438	Schwarz criterion		-0.701378
Log likelihood	53.79620	Hannan-Quinn criter.		-1.480848
F-statistic	5.355662	Durbin-Watson stat		2.054425
Prob(F-statistic)	0.022308			

Bu tablo incelendiğinde görüldüğü üzere hiçbir katsayı istatistiki olarak anlamlı değildir. Dolayısı ile değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkin olmadığı sonucu ile bu bulgu, paralellik göstermektedir. Çalışmanın bu aşamasında değişkenler arasındaki nedensel bağın varlığı araştırılmak istenmiştir. Bu amaçla standart Granger nedensellik analizinden yararlanılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda raporlanmıştır.

Tablo 5: Bankaların Kredi ve Alacakları İhracat ve Enflasyonun Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi Modelinin Granger Nedensellik Analizi

Dependent variable: DDGSYIH			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
DDKREDI	4.562511	4	0.3352
DENF	12.37563	4	0.0148
DIHRACAT	4.109907	4	0.3913
All	23.69195	12	0.0224
Dependent variable: DDKREDI			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
DDGSYIH	1.811239	4	0.7704
DENF	6.084400	4	0.1929
DIHRACAT	3.291352	4	0.5103
All	13.17702	12	0.3563
Dependent variable: DENFLASYON			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
DDGSYIH	5.138010	4	0.2734
DDKREDI	3.721462	4	0.4450
DIHRACAT	2.164142	4	0.7056
All	13.06218	12	0.3645
Dependent variable: DIHRACAT			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
DDGSYIH	1.865042	4	0.7606
DDKREDI	3.058674	4	0.5481
DENF	0.093615	4	0.9989
All	5.275908	12	0.9481

Granger nedensellik analizi sonuçları incelendiğinde, enflasyonun %5 önem düzeyinde GSYİH oranının nedeni olduğu ve benzer şekilde enflasyon oranının, ihracat oranının ve kredi oranlarının birlikte ele alındığında GSYİH oranının %5 önem düzeyinde nedeni olduğu söylenebilmektedir. Bu sonuç dışında çalışmada, diğer değişkenler arasında herhangi bir yönde nedensel bir bağın var olduğu sonucuna ulaşamadığı görülmektedir.

SONUÇ

Türk ekonomisinin krizlerle dolu tarihinde son dönemde tekrar sekteye uğrasa da yakalanan sıcak paraya bağımlı uzun dönemli büyüme performansı dışında büyüme konusunda her dönem krizler, enflasyon, makro ve mikro faktörler nedeniyle sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Türkiye ekonomisinin iç ve dış şoklara karşı hassas olmakla birlikte büyümenin sürekliliğinin sağlanmasının da aynı paralelde zor olduğunu söylemek mümkündür. Tüm bu zorluklarla birlikte büyümenin devamlılığının sağlanması açısından konu hakkında yapılan çalışmalar büyük önem arz etmektedir ve literatürde çok sayıda çalışmanın mevcut olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın literatüre yapacağı en önemli katkı ve literatürdeki diğer çalışmalardan en önemli farklılığı, diğer çalışmalarda ihracat, enflasyon ve kredilerin genel olarak tek başlarına ekonomik büyüme üzerindeki etkilerinin tespitine çalışılmışken, bu çalışmada bu 3 önemli değişkenin bir arada analize dahil edilmiş olmasıdır.

Çalışmanın en önemli kısıtlılığının da 1980-2016 yılları arasında yıllık verilerin analizi ile gerçekleştirilmiş ve yapısal kırılmaların göz ardı edilmiş olması olduğu söylenebilmektedir. Daha sonra yapılacak olan çalışmalarda yıllık yerine aynı dönemi kapsayan çeyreklik verilerin analize dahil edilmesi durumunda gözlem sayısı artacak ayrıca dönem içerisinde ekonomimizin yaşadığı çok önemli krizlerin de analize dahil edilerek yapısal kırılmaları metodun kullanılması halinde, daha homojen sonuçlara ulaşılması mümkün olabilecektir.

Bankaların Kredi ve Alacakları İhracat ve Enflasyonun Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi Modelinin analiz sonuçlarına göre değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin varlığına rastlanamamıştır (Karabulut (2019), Bakanlı (2019), Tuna ve Bektaş (2019), Çakar vd. (2018)).

Modelin Granger nedensellik analizi sonuçlarına göre ise enflasyon ve büyüme arasında bir nedensellik ilişkisi olduğundan bahsetmek mümkündür (Uysal (2019), Sekmen ve Topuz (2019), Karabulut (2019)). Ayrıca tüm değişkenler bir arada ele alındığında büyüme ve değişkenler arasında bir nedensellik ilişkisi olduğundan bahsetmenin mümkün olduğu görülmektedir (Zeybek ve Kesbiç, (2022), Altın ve Zeren (2022), Köse ve Gültekin (2019), Uysal ve Sat (2019), Yenisu (2019), Çakar vd. (2018))

Analiz sonuçlarına göre Türk ekonomisinin büyüme performansını arttırabilmek adına yapılabilecek öneriler bulunmaktadır. Özellikle düşük oranlarda enflasyonun büyümeye pozitif etki ettiğinin raporlandığı çalışmalardan ve gerçekleştirmiş olduğumuz çalışmada elde ettiğimiz bulgularda yer alan enflasyon-büyüme nedensellik ilişkisi göz önünde bulundurularak ülkemizdeki yüksek enflasyonun %1 ile %3 arasında bir enflasyona düşürülmesi ile enflasyonun pozitif etkisinden faydalanmak mümkün olabilecektir. Ayrıca katma değerli üretimin ve dolayısıyla ihracatın artırılması ile birlikte ihracata dayalı büyümenin Türk ekonomisi açısından geçerli olduğu bulgusundan yola çıkılarak ihracatın artması hem büyümeyi pozitif şekilde etkileyebilecek hem de artan dövizin kurları üzerinde yapacağı olumlu etki nedeni ile TL'nin değerinin korunmasının kolaylaşması ve dolaylı yoldan enflasyonun düşürülerek büyümeye ayrıca bir katkı sağlayabileceğini söylemek mümkündür.

Kaynakça

ALTIN, B. & ZEREN, F. (2022). Banka Kredilerinin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: G-20 Ülkeleri Örneği . *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 6 (1) , 91-114 . DOI: 10.47140/kusbder.1059893

APAYDIN, Ş. (2018). Türkiye'de Banka Kredilerinin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11 (4), 15-28. DOI: 10.25287/ohuiibf.446129

BALKANLI, A. (2019). İthalattan İhracata, Dış Ticaret Ekonomik Büyüme İlişkisi: Kuramsal Çerçeve Ve Türkiye Uygulaması (2006Q1-2018Q3). *TESAM Akademi*, 6 (), 11-39. DOI: 10.30626/tesamakademi.546665

ÇAKAR, R, GÜNGÖR, S, KARAKAŞ, G. (2018). Türkiye'de Geleneksel Ve Katılım Bankalarının Toplam Kredi Hacimleriyle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkisi. *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi (İEFD)*, 4 (1), 69-95. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jief/issue/37656/393738>

ENGLE, R. F., & GRANGER, C. W. (1987). Co-Integration And Error Correction: Representation, Estimation, And Testing. *Econometrica: journal of the Econometric Society*, 251-276.

GÜREL, S, TOKER, K. (2019). Enflasyon- Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Ekonomisinde Mundell-Tobin Etkisinin Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , (36) , 335-348 . DOI: 10.30794/pausbed.509359

IŞIK, N. (2017). Banka Kredisi, İnovasyon, Ekonomik Büyüme İlişkilerinin Analizi: G-20 Örneği. *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 53-66. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bspad/issue/29048/337920>

KARABULUT, Ş. (2019). Türkiye’de Ekonomik Büyüme ve Enflasyon İlişkisi. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 171-184. DOI: 10.17541/optimum.472412

KÖSE, Z, GÜLTEKİN, H. (2019). Ekonomik Büyümenin Bir Belirleyicisi Olarak Dış Ticaret: NAFTA Ülkeleri Örneği. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 5 (2), 139-151. DOI: 10.30855/gjeb.2019.5.2.005

PESARAN, M. H., SHİN, Y., & SMİTH, R. J. (2001). Bounds testing approaches to the analysis of level relationships. *Journal Of Applied Econometrics*, 16(3), 289-326.

PHİLLİPS, P. C., & PERRON, P. (1988). Testing For A Unit Root İn Time Series Regression. *Biometrika*, 75(2), 335-346.

SEKMEN, T, TOPUZ, S. (2019). Enflasyon ve Ekonomik Büyüme: Eşik Değer Analizi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2) , 255-270 . DOI: 10.18037/ausbd.566793

ŞİMŞEK, M., & Kadılar, C. (2004). Türkiye’nin İthalat Talebi Fonksiyonunun Sınır Testi Yaklaşımı İle Eşbütünlük Analizi: 1970-2002.

TUNA, K , Bektaş, H . (2014). Kredi Hacminin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Rolünün İncelenmesi: Türkiye Örneği. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* , 5 (9) , 139-150 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/marufacd/issue/501/4562>

UYSAL, Ö, SAT, S . (2019). The Causal Relationship Between Economic Growth and Export: The Case of Russia. *İstanbul İktisat Dergisi*, 69 (1), 43-65. DOI: 10.26650/ISTJECON2019-0011

UYSAL, Ö. (2019). Hindistan’da Ekonomik Büyüme Ve Enflasyon İlişkisi: Var Analizi Ve Nedensellik Analizi. *Sakarya İktisat Dergisi*, 8 (3), 236-251. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sid/issue/48908/492532>

YENİSU, E. (2019). Türkiye’de İhracat, İthalat ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: ARDL Sınır Testi Yaklaşımı. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18 (3), 1175-1193. DOI: 10.21547/jss.418935

ZEYBEK, Ö. & KESBİÇ, C. Y. (2022). 1996-2020 Dönemi İçin Gelişmekte Olan Ülkelerde Ekonomik Büyüme, Döviz Kuru Ve Dış Ticaret İlişkisi: Panel Veri Analizi . *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* , 8 (1) , 30-46 . DOI: 10.46849/guiibd.1096509